

Archaikus népi imák

GLESZER NORBERT

„Imádkozni kő azé a kinyéré, amit ide bétészök.”

(Urbán Mihály /1915-2002/, rom. kat. földműves, Jázova, 2001)

A legfiatalabb folklórkategóriának tekinthető imaműfaj – az *archaikus népi imádság* – feltérképezése és felgyűjtése 1970-es akadémiai elismerése óta jelentős eredményeket ért el.¹ Számos kötet és rövidebb szövegközlés kísérelte meg felszámolni a fehér foltokat.² Sor került a külföldi anyagra történő kitekintésre³, és több rendszerezési kísérlet látott napvilágot.⁴ Ezek némelyike pusztán szöveggént, más része pedig a jelen részét képező gyakorlatként, aktusként tekintett ezekre az imádságokra. Írásomnak elsősorban nem az a célja, hogy újabb, fehér foltot jelentő területről nyújtson szövegeket. Egy előregedő, eltűnő katolikus falu néprajzi módszerekkel felgyűjthető – mára már töredékes – archaikus imaanyagát, elemzett szövegeit, valamint használatának tudati vonatkozásait szeretném bemutatni.

2001 és 2003 nyarán végzett jázovai terepmunkám során 11 „archaikus” imádságot rögzítettem.⁵ Ezek terjedelem tekintetében igen eltérőek: a rövid – olykor szövegromlást tartalmazó – imádságok mellett néhány hosszabb imafüzér is megjelenik. Az anyagot fontosnak találtam összevetni a szomszédos Tiszaszentmiklóson talált csekély imaanyaggal,⁶ mivel ez a falu több szempontból is kötődik Tiszaszentmiklóshoz; ugyanakkor a vegyes lakosságú Szentmiklóson az archaikus imádságok egyszerűsödése, visszaszorulása is megfigyelhető volt. Mivel adatközlőim

---

¹ A Magyar Tudományos Akadémia Erdélyi Zsuzsanna javaslatára 1970. február 11-én fogadta el hivatalos folklórkategóriaként. Lejegyzett formában azonban már korábban is előfordult. Megtalálható a 18. század eleji ún. „*Memoriális*” könyvben és Horváth István történész 1805-ös naplójában is (Fehér rózsza Mária alakban). Kálmány Lajos a *Szeged népe* 3. kötetében 13 imádságot közöl, Bálint Sándor *Népünk imádságaiban* pedig 1937-ben tesz közzé néhányat. Az 1930-as években Domonkos Pál Péternél és Tálasi Istvánnál, az 1950-es években Kallós Zoltánnál és Diószegi Vilmosnál jelennek meg. Szlávik Andor felsőmaráci (Vas m.) plébános és Besenczi Sándor ordasi (Pest m.) önkéntes gyűjtő, illetve Fettes Nándor, Dömötör Tekla, Pócs Éva és Pogány Péter is találkozik velük. Erdélyi Zsuzsanna 1978: 11-21.

² Erdélyi Zsuzsanna nyomán Silling István, Harangozó Imre és Tánzos Vilmos foglalkozik behatóbban ezzel a területtel, Barna Gábor 2001; Czövek Judit 2003; Erdélyi Zsuzsanna 1978; 1999; 2001; Harangozó Imre 1998; 2001; Silling István 1992; 1994; 1995; 2003; Tánzos Vilmos 1995; 1999; 2000, illetve európai jelenségről lévén szó, a környező népeknél is elindul a gyűjtés. Az önkéntes gyűjtők figyelmét is megragadta. Szántó Piroska 1987; Polner Zoltán 1978; 1985; 1998; 2000; 2002; Takács György 2003.

³ Erdélyi Zsuzsanna 2001.

⁴ Erdélyi Zsuzsanna 1999, Harangozó Imre 1998: 8-10; Lovász Irén 2002: 36-107; Tánzos Vilmos 2000: 51-390.

⁵ Lásd a mellékletben 1-től 11-ig.

⁶ Lásd a mellékletben 12-től 14-ig.

többsége a második világháború előtt született, fontosnak tartom, hogy a szövegekhez kapcsolódó tudattartalmak változására is reflektáljak, a felgyűjtött szövegeket beszédaktusokként, valamint a valóságról szóló és annak megalkotásához segítséget nyújtó modelleként kezeljem.

Imák és diskurzusok

Ezen imák jelentősége Erdélyi Zsuzsanna szerint abban áll, hogy lejegyzik a nagy történelmi fordulópont, a pogány-keresztény átállás lélekmélyi képeit. Ez egy liturgiai gyakorlatból kiszorult, a hivatalos egyház, elsősorban az alsópapság által ellenzett, „teologice, liturgice abszurd” szövegcsoport. Egykor a templomi ájtatóságokhoz tartozhatott, a középkori vallásos színjátszással és Mária-költéssel állhatott kapcsolatban, mára azonban kis közösségek egyéni gyakorlatává vált. Az egyházi jóváhagyás nélkül élő szövegek, alkalomhoz mostani funkciójukban sorosan nem kötődnek. A rítusban helyük, rendjük sincs, elsősorban az ad hoc jellegük miatt, legfeljebb az egyéni imarendben válhatnak kötötté. Paraliturgikus alkalmazásukra is csak Moldvából tudunk példát. Ismeretük sem korhoz, sem nemhez nem kötődik, vallási megoszlás szerint inkább a katolikumhoz tapad, úgy rómaihoz, mint göröghez. A magyarországi nemzetiségek körében is megtalálható. Protestáns adatközlőknél is felbukkan, főleg reformátusoknál, de már erősen racionalizált, díszítőelemeitől megfosztott formában. A ponyvához szövegei által közvetlenül vagy szokásköltészeti párhuzamait tekintve egyaránt kapcsolódik; a ponyvagyűjteményekben több típuskör szövege fordul elő. Terjedésének több útja ismert az „ócsójanicsiktól” (búcsúbeli árusok) a búcsúvezetőkön, a remetéken, zarándokokon át, a koldusokon, „szent öregeken” keresztül az egyéni, családon belüli átadásig.⁷

Ezen imaszöveg-típus *„logikai rend nélkül sorjázat egymásnak ellentmondókat...”* mint a *„...mágia, vallás, mítosz, őshitek, kereszténység, középkor, barokk; kelet-nyugat; Bizánc, Róma; kánoni, apokrif, elhajló, eretnek. Kötetlent rögzítéssel állandósít. Ellentmondásost egyértelművel old fel.”*⁸ Erdélyi Zsuzsanna szerint szerkezetük hármasság tagolódású. A lírai természetű személyt-szituációt megjelenítő kezdőkép a középkori látomásirodalom motívumainak folklorizált elemeit is magába foglalhatja. A középső rész a szenvedéstörténet valamely fázisának epikus-dramatikus megjelenítése, amely a végzés hasznosságára vonatkozó záradékkal folytatódik.⁹

Az imádságszövegek egyre növekvő szöveganyagának átfogó rendszerezésére a moldvai imádságok példáján Tánzos Vilmos tett javaslatot. Ezt megelőzően ugyanis egymással kevésbé érintkező, nagyon változatos szempontok mentén rendeződő besorolási kísérletek történtek. Ezek azonban a magyar nyelvterület imanyagát teljes egészében lefedő, következetes rendszerelési elvet nem képeztek a szövegek változatos szerkezete, a kisebb egységeket képező szövegrészek véletlenszerű feltűnése miatt. Ezen egységeket – Erdélyi Zsuzsanna szóhasználatában: mo-

⁷ Erdélyi Zsuzsanna 1978: 15, 23-29. Harangozó Imre 1998: 10-11.

⁸ Erdélyi Zsuzsanna 1978: 12.

⁹ Erdélyi Zsuzsanna 1978: 34.

tívumokat – ugyanis az eddigi kutatás szerint csupán tartalmuk és népi vallásosság-hoz köthető „mágikus-vallásos logikájuk” fűzi össze.

A többé-kevésbé állandó szintaktikai egységeket, imarészeket Tánczos Vilmos – rendszerezése során – képi egységeknek tekinti, amelyek szimbolikus üzenetek kifejezői. A tartalmi-képi egységeket képrészekre, majd képelemekre bontja, amelyeknek változataival is számol. Az általuk kifejezett szimbolikus tartalom elméleti keretét az archetipális mítoszelméletet választja.¹⁰ Az általa használt archetipusokat „örök dolgok”-nak tekinti, amelyhez világszerte „örök kódok” felelnek meg. Ezeket nézete szerint automatizált és ritualizált módon jelenítik meg a kultúrák, ahol a szent – akár ontológiai-metafizikai, akár pszichológiai adottságait tekintve – abszolút státusszal bír, a társadalmi életből le nem vezethető fogalom.¹¹ Ezzel egy metafizikai-ontológiai kijelentést tevő vallástudományi hagyományra alapoz,¹² annak diskurzusába illeszkedik. A rendszerezés képi egységeinek megtartása mellett azonban elfogadhatóbbnak találom – metafizikai kijelentéseket mellőzve – a Halbwachs-i mnemotechnikai hagyomány felől történő elméleti megközelítést.¹³ Paul Ricoeur közösségi mnemoteknikával kapcsolatos nézeteit figyelembe véve,¹⁴ ezek inkább tekinthetők egy adott közösség tudatos erőfeszítéséhez kötődő emlékezés eredményeinek, mintsem általános érvényű képeknek, amelyek – a közösség kommunikáció által tudatosan fenntartott emlékezetét megkerülve – a tudattalanban átörökíthető vagy az egyén pszichológiai fejlődéséhez köthető képzetek volnának. Sokkal inkább az adott közösség kommunikatív emlékezetének részeként, az egyéni vallási szocializáció során családi keretek közt továbbadott Geertz-i modelleknek tekinthetők, amelyek kultúrafüggők.¹⁵ Ezek a modellek ugyanis egyszerre nyújtanak képet az egyént körülvevő világról, s adnak útmutatást e világ megkonstruálására. Ennek jelentősége – az archetipális szimbólum-elmélettel szemben – abban áll, hogy biológiai lehetőségek hiányában szimbólumok, modellek révén adják tovább a biológia és társadalmi létezéshez szükséges ismereteket. Ennek fényében a tánczosi képi-tartalmi egységeket egy konkrét közösség, a jázovai katolikus magyarság, mint helyi csoportkultúra – népi vallásosság-hoz tartozó – értelmezési modelljeinek részeként tekintem.

A jázovai imák tartalmi- képi egységei

A jázovai anyagban öt változó hosszúságú imafüzér és hat rövidebb imádság található.¹⁶ A tiszaszentmiklósi anyagban ennek aránya egy a kettőhöz. Kezdképpük tekintetében ezek egy kivételével,¹⁷ mely a hajnalban nyugvó istenanya képével

---

¹⁰ Tánczos Vilmos 2000: 11-16.

¹¹ Tánczos Vilmos 2000: 40.

¹² Vö. Lovász Irén 2002: 12-13.

¹³ Idézi: Assmann, Jan 1999: 20-23, 30-32, 37-38, 42-49, 52, 77-78.

¹⁴ Ricoeur, Paul 1998: 55.

¹⁵ Geertz, Clifford 2001: 8, 76-79.

¹⁶ Lásd a mellékletben.

¹⁷ A melléklet 5. számú ímája.

kezdődik, esti defenzív imádságok. Tiszaszentmiklóson szintén egy – „kakasok szólnak” kezdetű – imádság képez kivételt.¹⁸ Ezek a kezdőképek azonban nem egyeznek meg a beszédaktusban játszott szereppel, mivel este mondott imafüzérekben találhatóak. Mind a jázovai, mind a szentmiklósi imaanyagban a reggeli elmondás képzetéhez társítható kakas általi ébresztés és Grál-jelképiség kezdőképe zömmel eseti imafüzérek részeként jelenik meg.¹⁹ Beszédaktus tekintetében elmondható, hogy olyan esti imádságokról van szó, amelyhez más, a templomi liturgia alapimádságai is társulnak. Ezekről viszont a későbbiekben ejtek szót.

Az imádságokat szövegekként elemezve megállapítható az esti imahelyzetet megjelenítő kezdőkép (K:21)²⁰ dominanciája. Ezt az „*En lefekszek én ágyamba,/ Mint Úrjézus koporsóba*” sorok ölelik fel. Tánczos moldvai anyagában ezt a képet a *mágikus védettséjegyek* követik (K: 23),²¹ amelyek különböző formába jelenhetnek meg. A jázovai, tiszaszentmiklósi imádságoknál ezek *egyszerű kijelentések, lehetlenség-elvű formulák, vagy kérések-felszólítások*, amik azonban keveredhetnek is. E körülkerítések jellemző szereplői az angyalok. Ők, vagy az imádkozó, nyugovóra térő teste körül foglalnak helyet – mellette, illetve feje felett, ami a középkori lélek-képzet szempontjából kitüntetett fontosságú –, vagy a test, ház körülkerítését kifejező képi egységekben jelennek meg őrző, óvó funkcióban. A három őrzőangyal esetében azok funkcióját, vagy a defenzív jelleg szinonimái, vagy pedig a fordulópont-okhoz, átmenetekhez kötött időhatárok révén fejezik ki. Mindkét esetben hangsúlyos az elmúlás, mint az emberélet utolsó fordulója, ami a számadás és a túlvilági – mennybéli – élet kezdete. Ezt jól kifejezik a „*Három angyal énmellettem,/ Egyik őriz,/ Másik vigyáz,/ Harmadik az én bűnös lelkem várja.*”²² valamint a „*Három angyal fejem fölött,/ Egyik őriz éjfélig,/ Másik őriz hajnalig,/ Harmadik őriz utolsó órámig.*” képi változatok is.²³ Isteni személyek, vallási jelképek inkább az explicit kimondott körülkerítés képi változataiban tűnnek fel. Még itt Mária-ra az ébresztés feladata hárul, addig az imádkozónak vagy házának körülkerítésére vonatkozó felszólítás-fohász, vagy Jézusra, vagy a keresztre vonatkozik. „*Mellém tépszöm két karomat,/ Misemondó két gyertyámat, /Köröszt kerűje házunkat./ Egy köröszt őrizzen éjfélig,/ A másik hajnalig,/ A harmadik utolsó végórámig.*”²⁴ A másik képi változatban ugyanez a tartalom így hangzik: „*Kerűj köröszt,/ Őriz angyal,/ Serkencs föl Szép Szűz Mária!/ Atyaisten előttem,/ Fijúisten mellettem, Szentháromság Egy Isten nevibe lefekszök és fölkelök.*”²⁵ Az idézett szövegrészek azonban a defenzív jegyek halmozásával, többlettel eltérnek a két falu imaanyagának azonos

¹⁸ A melléklet 13. számú imája.

¹⁹ A melléklet 1, 4, 6, 6/a. számú imája.

²⁰ A tartalmi–képi egység Tánczos rendszerezésében használt jelölése. Tánczos Vilmos 2000: 324-325. A továbbiakban lábjegyzetben csak a tánczosi rendszerezés adott képi–szintaktikai egységgel foglalkozó fejezetének hivatkozását adom meg.

²¹ Tánczos Vilmos 2000:327-338.

²² A melléklet 10. számú imája.

²³ A melléklet 4, 6, 6/a, 7. számú imája.

²⁴ A melléklet 1. számú imája.

²⁵ A melléklet 3. számú imája.

funkciójú, és szerkezetű – gyakori – motívumaitól, bár azokat is tartalmazzák. Ugyanúgy kivételt, invariánst képez a „*Számban Szent Kereszt,/ Hátam mögött Szent János,/ Elöttem Boldogságos Szűz Mária./ Két vállamon két angyal,/ Ez őrizzen, oltalmazzon bennünket.*”²⁶ defenzív képi egység is, ami szentként tisztelt személyt is bevon a körülkerítő felsorolásba, illetve amelynél a Tánzos által vizsgált moldvai anyaghoz hasonlóan²⁷ az őrző jelkép a testben is megjelenik.

A jázovai és tiszaszentmiklósi imádságok esti védetségét biztosító defenzív jegyei – egy képi változat kivételével, mely a ház körülkerítésére vonatkozik²⁸ – az imamondó egyén körülvétele, védelmét szolgálják. Ez viszonylag általánosnak és elterjedtnek tekinthető, nem csak a magyar nyelvterület imaanyagában, hanem a katolikus népi vallásosságon kívül is. Megtalálható mind a protestáns népi vallásosság egyéni, családi imarepertoárjában, racionalizálódott formában,²⁹ mind pedig azonos szerkezettel az askenázi, tehát a középkori német nyelvterülethez tartozó zsidóság lefektetés előtti imái között is.³⁰

Az esti imahelyzet képi egységével kezdődő, mágikus védetségjegyekkel folytatódó rövid esti imádságok a defenzív körülkerítéssel, körülvétellel véget is érnek. Ezek az imaanyagok több mint a felét képezik mindkét faluban, az egyéni ima-repertoár legkönnyebben továbbadható, legerjedtebb elemeinek tekinthetők, ugyanakkor a legrövidebbek is.

Az imafüzérekben megjelenő fenti imaegységeket többnyire Mária *kakasok általi ébresztésének és a Grál-jelképiségnek* képi egységei (K:13)³¹ követik. Bár az imafüzérek némelyikénél a szövegromlás a motívumok kifejtettségének egyszerűsödéséhez vezetett, a „*Kakasok szállának,/ Máriját kijáltának./ Kēj fő Mária, kēj fő,/ Mőkofokták a Kisjézust.*” szintaktikai egység általánosnak mondható.³² Gazdagabb változatokat a Grál-jelképiség képei nyújtanak.³³ Ezek állandó eleme a három csepp vér, amit az angyalok felszednek, s Jézus elé visznek, akihez elnyert jutalomként az általa hitelesített *záradékformulát* (K11)³⁴ kötik. Gyakori elem továbbá az arma Christi részét képező három szeg, dárda, vasvessző vagy aranygyűrű is, amelyek révén ez a képi egység a *passió-jelenettel* (K10)³⁵ mutat rokonságot. A jázovai

²⁶ A melléklet 5. számú imája.

²⁷ Tánzos Vilmos 2000: 337.

²⁸ A melléklet 1. számú imája.

²⁹ „Én lefekszek én ágyamba./ Minden testi koporsómba./ Az Atyának és Fijúnak és Szentlelek Úristennek nevébe/ Ámmen.” (Simon Andrásné Ecsédi Júliána, 1914, református, Beregdaróc, 2000) (Illés Józsefné Palády Etelka, 1913, református, Tarpa, 2000), illetve „Én lefekszem én ágyamba./ Minden esti koporsómba./ Atyának, Fijúnak, Szentlélek Istennek nevében/ Ámmen.” (Esze Borbála, 60 év körüli, ferormátus, Tarpa, 2000) Szüleiktől vagy nagyszüleiktől tanulták.

³⁰ „Háromszor: Az Örökkévaló, Izrael Istene nevében! Jobbomon Micháél, balomon Gáviél, elöttem Uriél, Mögöttem Refáél, felettem Isten Jelenléte.” (Szidur, nuszách áskenázi, Smá mondásakor lefektetés előtt) Oberlander Baruch 1996: 164.

³¹ Tánzos Vilmos 2000: 308-310.

³² A melléklet 4, 6, 6/a, 10, 13, 14. számú imája.

³³ A melléklet 1, 4, 6, 6/a, 10, 13. számú imája.

³⁴ Tánzos Vilmos 2000: 297-302.

³⁵ Tánzos Vilmos 2000:283-296.

és tiszaszentmiklósi Grál-szimbolika képi egységei csupán a gyermek vagy felnőtt Jézusra vonatkoznak, még a magyar nyelvterület más imáinál Mária is feltűnhet ilyen kontextusban, ahol a szenvedések láttán a vér vagy véres veríték tőle származik. A helyi anyagban csupán egyetlen imában szerepel olyan képi egység, ahol az összegyűjtött jézusi vért Mária elé viszik.³⁶

A helyben elterjedt Grál-jelképiségtől eltérő változatot képeznek a következő képi egységek: „*Ha én mindön nap gyönt embör löhetnék,/ Márija kapuja megnyína,/ Krisztus Urunk születött,/ A zsidók mögverték/ Piros vére hullott, A zangyalok felszedték, Kehelybe öntözték./ Térgyig vérbe le van nyomva,/ Oda mén Szent Lukács évangyéliista, Mé sírsz, mé rísz Názáretbéli Jézus, zsidók királya?/ Hogyné sírnék, hogyné rínék, Mikor a zatyám így rendölte./ Két kezembe két vasszög,/ Két lábamba egy vasszög.*”³⁷ Itt ugyanis a Grál-jelképiség képi egysége a gyónás-vallás elmulasztás megvallásának (K19)³⁸ és a passió párbeszéd keretben történő felidézésének képi egysége közé ékelődik. Ugyanakkor e szöveg számít a passió egyedüli ilyen formájú felidézésének Jázován. A magyar nyelvterület népi imádságainál gyakori képnek tekinthető a krisztusi keresztáldozat naturális módon történő megjelenítése. Ez mindig dialógus formájában hangzik el, s a középkori passió-játékokkal rokonítható. Erdélyi Zsuzsanna szerint a középkori ferences szellemiség hatása tapasztalható bennük.³⁹ Az imitáció Christi egyfajta megnyilvánulásai, amelyek szövegi szinten attitűd jellegük folytán bináris oppozíciók hordozóivá is válhatnak.

A számba vett gyakori képi egységek mellett az imafüzérek részeként megtalálható még a *Hajnalban nyugvó Mária* képe (K:12),⁴⁰ valamint a *Gonosz lehetetlen elvű elhárításának* (K:24),⁴¹ az *Égi mise hallgatásának* (K:06)⁴² és az *üdvözítő eukarisztia metaforájának* (K16)⁴³ képi egysége is. Legidősebb adatközlőm záradékkal kettéválasztott esti imafüzérének második felében indító képi egységként jelent meg az „*Ó, hajnal, hajnal,/ Szép piros hajnal, Kibe Márija nyugodik, /Úr tülle születik, /Pokol tülle törteik*”⁴⁴ szintaktikai egység, amely más esti imafüzérben nyitóképként tűnt fel, s esti defenzív körülkerítéssel folytatódott. Az említett imafüzérben azonban az üdvözülés zálogát, a világ megváltóját szülő, hajnalban nyugvó istenanya motívumát az üdvözítő eukarisztia képi egysége követi, amihez az égi mise hallgatásának motívuma kapcsolódik. Tánczos szerint a képi egységben megjelenő „*eleven ostya*” a krisztológiai *Jézus keresztfán függő testének* metaforája, ami által az imádkozó megszólítja a megváltót.⁴⁵ Beszédaktus tekintetében a „*Néköd adom lelkömet,/ Tőled kérem a testömet,/ Örök üdvösségemer*”⁴⁶ sorok hitvallomá-

³⁶ A melléklet 1. számú imája.

³⁷ A melléklet 5. számú imája.

³⁸ Tánczos Vilmos 2000: 321-323.

³⁹ Erdélyi Zsuzsanna 2001: 95-104.

⁴⁰ Tánczos Vilmos 2000: 303-308. A melléklet 1, 5. számú imájában.

⁴¹ Tánczos Vilmos 2000: 337-340. A melléklet 10. számú imájában.

⁴² Tánczos Vilmos 2000: 259-263. A melléklet 1. számú imájában.

⁴³ Tánczos Vilmos 2000: 315-316. A melléklet 1. számú imájában.

⁴⁴ A melléklet 1. számú imája.

⁴⁵ Tánczos Vilmos 2000: 315.

⁴⁶ A melléklet 1. számú imája.

sok is, de defenzív jegyeket is hordoznak. A párbeszéd formában előadott passió-jelenethez vagy a Grál-jelképiséghez hasonlóan az égi mise-hallgatásának képe is imazáradékhhoz vezet le. A Szent Péter és Szent Pál által celebrált misét hallgató Mária az apostoloktól szerez tudomást a passióról. Ennek a passiónak a felidézéséért járó jutalom az *imazáradékban* (K11)⁴⁷ tett ígéret.⁴⁸ Ez tekinthető az archaikus imaműfaj legáltalánosabb, s egyben központi elemének, ami az imavégzés hasznosságát határozza meg. Ez a jázovai imák esetében is csupán a tisztán defenzív, körülkerítő imák, imaegységek szerkezetéből hiányzik. Imafüzéreket is tagolhat, rávilágítva az egykori kapcsolódások helyeire. A jázovai imazáradékokban a passió felidézése és az érte járó jelentős jutalom közötti feszültséget feloldó megbocsátás, mint szerkezeti egység nem fordul elő. Ez talán azzal is összefügghet, hogy ezek a záradékok az imádságok végén a Grál-jelképiség képi egységéhez kapcsolódnak, ahol a passióra csak utalás történik. Néhány imánál a záradék különálló egységként tűnik fel, mint az ima végzéséért járó jutalom rövid leírása. Az égi legitimáció is hiányozhat belőle. Más esetben a legitimációt Jézushoz kötik, a „Krisztus Urunk mondta” vagy „Krisztus mondja, sem szólok, sem beszélek” szófordulatokkal. Csupán egyetlen esetben jelenik meg Lukács evangélista, mint a záradék megbízott hírvivője, illetve Mária, mint a záradék legitimálója.⁴⁹ A gyűjtött imákban, imafüzérekben előforduló hét záradék közül kettő szól a biztos üdvözülés ígéretéről: „*megüdvözülök, mint Krisztus Urunk a magas keresztfán, a Kálvária hegyén*”,⁵⁰ illetve „*Aki ezt elmondja, / Velem van a Paradicsomban*”.⁵¹ A többi imazáradék bűnbocsánatot, a hét halálos büntől való megszabadulást helyezi kilátásba.

Imák és tudattartalmak

Ezek az imádságok azonban nem pusztá szövegek, elmondásuk beszédaktusai, képi egységeik összességéhez társított képzetek ugyanolyan jelentőségűek. Ezek ugyanis a szövegek jelenkori használatáról, életéről, képi egységeiket feltöltő tudattartalmakról szólnak. Ezek a szövegek többnyire a vallási szocializáció kezdetén, a közvetlenebb, szűkebb környezet egyéni imarendjén keresztül rögzültek adatközlőimben. „*Este a hugomma lë köllött űni, és eztet ë köllött mondani. De azé legtöbbit a nagyanyám nevét bennünket, mer a szülejim, azok jártak még így dolgozni állandólag. És akkó mink a nagyanyánkka vótunk itthon. (...)* – emlékezett vissza egy 1941-ben született adatközlőm – *Hát imádkoztuk a Miatyánkot, meg a Hiszekegyget, Üdvözlégyet, ezeket. (...) Nem mondtuk minden este mindet el, gondolom, mindegyik imát, de a Miatyánkot, meg igencsak ezt, ez a legutolsó, ezzel fekszünk. Ez muszáj vót.*” Ezeket az imádságokat később is elsajátíthatták, s írott formában, kézről-kézre is terjedhettek. „*Ide gyüttünk Jázovára... az én anyám férhön. Tíz éves vótam, és én itt tanútam. Két mustohatestvérem vót, oszt azoktú. (...) Hát mondom*

⁴⁷ Tánzos Vilmos 2000: 297-302.

⁴⁸ A melléklet 1, 4, 5, 6, 6/a, 10, 13. számú imájában.

⁴⁹ A melléklet 1. számú imája.

⁵⁰ A melléklet 10. számú imája.

⁵¹ A melléklet 5. számú imája.

én ezt szoktam imádkozni, oszt én ezt nem felejttem ē. (...) Hát este. (...) A Hiszek-egyget, Miatyánkot, Üdvözlégyet, ezeket szoktam. (...) Eztet utána mindég, eztet leghátúra.” – meséli egy 1933-as születésű jázovai idős asszony. *„Hát úgy kaptam ezt is Versecen valakitű! (...) Papíron, a testvéremtű kaptam-e, vagy... nem tudom... – emlékezik vissza egy 1928-ban született tiszaszentmiklósi asszony, „Kakasok szólnak” kezdetű imádsága kapcsán – (...) Minden esete ēmondom, meg reggel is ēmondom esztet.”*

Az imák elsősorban az idősebb jázovaiak egyéni, esti imarendjének, utolsó, záró imái. Ezek azonban nem egyedül tűnnek fel, többnyire fohászokból, dicséretből, és hitvallásból álló általánosan ismert alapimádságok füzérét zárják le, defenzív funkcióban. Egy részükhöz pedig az imazáradék ígérete, a bűnbocsánat vagy az üdvözülés is társul. Erdélyi Zsuzsanna ezeket a záradékokat ezen imaműfaj fenntartóinak tekinti.⁵² Jázova esetében ugyanez mondható el a defenzív képi egységről is. Ezek ugyanis nem csak a legelterjedtebbnek számítanak a faluban, de a feledés, az imafüzérek töredékesedése is ezeket érinti legkevésbé.

A szövegromlások mögött a nyelvi átadás-megőrzés hibáin túl, inkább a szövegeknek, mint kultúra által reprezentált valóságról szóló, valamint annak megalkotásához szolgáló modelleknek változásáról beszélhetünk. Ezt a feledés, a módosulás jellege támasztja alá, amelyre konkrét magyarázatot az adatközlő sokszor nem tud adni – így ez csupán a valóságot legjobban megközelítő értelmezés kísérlete marad. Ezt két helyi példa teheti szemléletessé. *„Három csöpp vér ēcsöppent,/ Az angyalok főszették,/ Kriszus Urunk elébe vitték,/ Krisztus Urunk aszonta./ Szent szó, szent beszéd,/ Ezt az imádságot, aki ēmondja lefektibe-főkettibe megüdvözülük Krisztus Urunk a magas kereszfán, a Kálvária hegyén.”*⁵³ A mint kötőszó elhagyásával ugyanis annak a személye válik bizonytalanná, akire az üdvözülés lehetősége vonatkozik, s tűnik el a teológiai abszurd, üldözött bűnbocsánat-nyerés lehetősége. Más esetben pedig a defenzív imádság – jelenkori, egyéni vallásosság értelmezésitől távoli – szimbólumainak elhagyása révén, a fennmaradó szöveg a kisgyermekek esti imádságával kontaminál. *„Én lefekszek én ágyamba,/ Mind Úrjézus koporsóba./ Kerűj, kerűj őrangyalkám,/ Kérlek szépen, vigyázz rám.”*⁵⁴

A jázovai archaikus imádságok további sorsát illetően három különböző tendencia említhető. Egyrészt az egyéni imavégzés szokásainak, illetve a vallási szimbólumokhoz, mint modellekhez kapcsolódó – világra vonatkozó – tartalmaknak a megváltozásával eltűnhetnek a vallási szocializációból. Másrészt a kapcsolódó tudattartalmak megváltozása révén szövegi módosulásokon eshet át a fennmaradó szövegek egy része. Harmadrészt pedig átléphetnek a kulturális örökség kategóriájába, amint azt egyik adatközlőm Zentán élő kis unokájának esete is példázza, aki nagyanyja esténkét végzett imádságának lejegyzett szövegét házi feladatként vitte el hitoktatójának.

---

⁵² Erdélyi Zsuzsanna 1978: 34.

⁵³ A melléklet 10. számú imája.

⁵⁴ A melléklet 8. számú imája.

IRODALOM

ASSMANN, Jan

1999 *A kulturális emlékezet: írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Atlantisz, Budapest

BALOGH Lajos–VOIGT Vilmos

1974 *A népköltési (folklor) alkotások kritikai kiadásának szabályzata*. Budapest

BARNA Gábor (szerk.)

2001 *"Nyisd meg, Uram, szent ajtódat..." Köszöntő kötet Erdélyi Zsuzsanna 80. születésnapjára*. Szent István Társulat, Budapest

CZÖVEK Judit (szerk.)

2003 *Imádságos asszony. Tanulmányok Erdélyi Zsuzsanna tiszteletére*. Gondolat–Európai Folklor Intézet, Budapest

ERDÉLYI Zsuzsanna

1978/1999 *Hegyet hégék, lőtőt lépék. Archaikus népi imádságok*. Budapesti/Kalligram, Pozsony

2001 *Aki ezt az imádságot... Élő passiók*. Kalligram, Pozsony

GEERTZ, Clifford

2001 Az ethosz, a világkép és a szent szimbólumok elemzése. In: *Az értelmezés hatalma*. Osiris, Budapest, 7-25.

2001 A vallás mint kulturális rendszer. In: *Az értelmezés hatalma*. Osiris, Budapest, 72-119.

HARANGOZÓ Imre

1998 *„Krisztusz háze arangysz...” Archaikus imák, ráolvasások, kántálók a gyimesi és moldvai magyarok hagyományából*. Ipolyi Arnold Népfőiskola, Újkígyós

2001 *Elmentem a Szent Están templomába. Kalandozások a népi hitvilágunk forrásainál*. Masszi, Budapest

LOVÁSZ Irén

2002 *Szagrális kommunikáció*. Európai Folklor Intézet, Budapest

OBERLANDER Baruch

1996 *Sámuel imája. Zsidó imakönyv*. Új magyar fordítás. Nuszách Áskenáz. (שמואל סיפור חפילה) Chábád Lubávics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület, Budapest

POLNER Zoltán

1978 *Föld szülte fáját. Szeged környéki ráolvasások és népi imádságok*. Somogyi Könyvtár, Szeged

1985 *Koronával koronázzák. Makó-környéki népi imádságok és Krisztus-legendák*. Makó

1998 *Az Ember Fia a Golgotán. Szeged környéki archaikus népi imádságok*. Officina, Szeged

2000 *Isten zsámolyánál. Népi vallásos költészet*. Bába, Szeged

2002 *Kilenc fának termő ága. Népi szövegek Tápérről*. Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged

RICOEUR, Paul

1998 Emlékezés – felejtés – történelem. In: Thomka Beáta (szerk.): *Narratívák 3. A kultúra narratívái*. Kijárat, Budapest, 51-68.

SILLING István

1992 *Boldogasszony ablakában. Népi imádságok és ráolvasások Kupuszináról*. Forum, Újvidék

- 1994 *Templomok, szentek, imádságok. Tanulmányok a vajdasági népi vallásosság tárgyköréből.* Jugoszláviai Magyar Művelődési Társaság–Logos, Újvidék–Tóthfalu, 43-93.
- 1995 *Kínján esék esete: vajdasági archaikus népi imádságok.* Forum, Novi Sad
- 1997 *Kakasok szólnak, Máriát kiáltanak. Adalék a vajdasági magyar archaikus népi imádságok variálódási vizsgálatához.* Logos, Tóthfalu
- 2003 *Vajdasági népi imádságok és nyelvezetük: tanulmány.* Forum, Újvidék
- SZÁNTÓ Piroska
- 1987 *Golgota. Szántó Piroska festményei és archaikus népi imádságok.* Corvina, Budapest
- TAKÁCS György (szerk.)
- 2003 *Hosszú utak megszomorodának. Archaikus népi imádságok, ráolvasók, szentes énekek Erdélyből és Moldvából.* P. Daczó Árpád Lukács szentferencendi atya gyűjtése: 1974-1999. Magyar Napló, Budapest
- TÁNCZOS Vilmos
- 1995 *Gyöngyökkel gyökereztél. Gyimesi és moldvai archaikus népi imádságok.* Pro-Print, Csíkszereda
- 1999 *Csapdosó angyal. Moldvai archaikus imádságok és életterük.* Pro-Print, Csíkszereda
- 2000 *Eleven ostya, szép virág. A moldvai csángó népi imák képei.* Krónika Könyvek, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda

Archaische Volksgebete in Jázova

NORBERT GLESZER

Die Volksgebete, die Teil der bäuerlichen Paraliturgie und der offiziellen, individuellen mündlichen sakralen Kommunikation bilden, werden auf ungarischen Sprachgebieten seit den 1970er Jahren erforscht. Der Autor sammelte die archaischen Volksgebete eines veralternden katholischen Dorfes zusammen, die größtenteils als Gebetketten aufzufinden waren. Als Gesprächsakten erschienen diese vor allem abends, beim individuellen Beten. Für diese ist die schützende Funktion, der Hinweis auf die Leidensgeschichte charakteristisch. Als Texte schlossen sie auch morgendliche Gebete in sich ein.

Die Frage der Tradition scheint auch sehr interessant zu sein. In Folge der neuen gesellschaftlichen Einrichtung nach dem Zweiten Weltkrieg und der sich verändernden religiösen Vorstellungen kann das Tradieren von Großeltern auf Enkelkinder kaum angetroffen werden. Die Texte können aber für die jüngeren Generationen auch als gemeinschaftliches geistliches Erbe gelten, während sie bereits ganz aus der individuellen sakralen Kommunikation verschwanden.

MELLÉKLET

1.

Atyának, Fiúnak, Szentlélek nevébe, Ammën!

Én lefekszek a zágyamba,
Mint Úrjézus koporsóba.
Mellém tészöm két karomat,
Misemondó két gyertyámat,
Körösz kerúje házunkat.
Egy köröszt őrizzen éjfélig,
A másik hajnalig,
A harmadik utolsó végórámig.

Beteg a test a bűn miatt.
Ha gyónt embör löhetnék,
Márija kapujára mönnék,
Amin Jézus születött,
Piros vére hullott,
A zangyalok fölszették,
Márijának elvitték,
Márija asz feléte,
Aki ezt a zimáccságot emondaná este lëfektibe,
röggë fökötibe, a hét halálos büntü szabadul meg.

Ó, hajnal, hajnal,
Szép piros hajnal,
Kibe Márija nyugodik,
Úr tülle születik,
Pokol tülle töretik.
Eleven ostya, Úristen,
Néköd adom lelkömet,
Tölet kérem a testömet,
Örök üdvösségömet.

Amoda látok ëty szép rúzsánpástya ostyát,
Kibe mongya a Szent Péter, Szent Pál a zü miséjít,
Asszonyunk Szüz Márija ott hallgassa,
Ó, Asszonyunk Szüz Márija, mér hallgatod a mi misénket?
Ó, Szent Pétör, Szent Pál, hogyne hallgatnám,
mikor ma tejjes harmadnapja úta nem láttam Szerelmes Szent Fijamat, a zártratlan Jézust.
Ó, Asszonyunk Szüz Márija, Tekincs föl a magos Kálvárija högyire,
Ott möglátod a te Szerelmes Szent Fijadat,

Aki térgyig vóna vérbe,
Könyéig könnyübe.
Szent Szakállát szaggassák,
Szent Haját tépázzák,
Tövissel mekkoronázzák,
Dárdával nyitogassák,
Lándzsáva átalverik,
Három szögre föfüggesztik a kínos körösfára.
Aki ezt a zimáccságot émondaná este lefektibe, röggē föketibe,
hét halálos büntü szabadul meg.

Az atyának, Fijúnak, Szentlélek nevíbe, Ammen.
Dicsértessék a Jézus Krisztus!

(Urbán Mihály, született: 1915, Jázova, elhunyt: 2002, özvegy római katolikus földműves, Jázova, 2001)

Megjegyzés: A szülejétől tanulta, töredékesen a lánya is megtanulta. Este imádkozza, vasárnaponként (az egyedüli mise-alkalom a faluban) rendszeresen jár templomba.

2.

Én lefekszek én ágyamba,
Mind Úrjézus koporsóba,
Kerűj köröszet,
Őrizz angyal,
Serkencs fő Szép Szűz Mária...

(Lévai (szül. Bata) Matild, született: 1923, Jázova, özvegy, rom. kat. háziasszony, nyugdíjas, Jázova, 2001)

Megjegyzés: A hűgával együtt az édesanyjától tanulta, aki „nagyon imádságos” volt.

3.

Én lefekszek én ágyamban,
Mint Úrjézus koporsóban.
Kerűj köröszet,
Őrizz angyal,
Serkents föl Szép Szűz Mária!
Atyaisten előttem,
Fijúisten mellettem,
Szentháromság Egyisten nevíbe lefekszek és fölkelek.
Ammen.

(Vastag (szül. Bata) Erzsébet, született: 1924, Jázova, özvegy, rom. kat., házasz-
szony, nyugdíjas, Jázova, 2001)

Megjegyzés: Esténként rendszeresen elimádkozza. A férjével nagyon vallásosak voltak, aki
szintén vallásos családból származott. Ezt az imát a szüleitől tanulta, a nővére csak töredéke-
sen tudja.

Temetői nagykereszt festett bádog corpus-szal a jázovai új temetőben.
(Gleszer Norbert felvétele, Jázova, 2003)

4.

Én lefekszek én ágyamba,
Mint Kisjézus koporsóba.
Három angyal fejem fölött,
Egyik őriz éfélig,
A másik őriz hajnalig,
A harmadik őriz utolsó órámig.
Ammen.

Kakasok szállának,
Máriját kijátanak.
Kēj fő Márija, kēj fő,
Mökfokták a Kisjézust,

Körösztfára feszítették,
Három szöggē fősözöeszték,
Három csöpp vére elcsöppent,
A zangyalokka fősözödették,
Krisztus színe elibe bevitették.
Krisztus mongya, nem szólok, nem beszélek,
Aki este-reggē emongya, hét halálozs büntü mögmönekszik.
Ammen.

(Gubacskó (szül. Katona) Anna, születet: ?, Jázova, rom. kat. háziasszony, Jázova, 2001 – a rom. kat. templomban)

Megjegyzés: Minden este elimádkozza, a szüléjétől tanulta. Gyerekkorában a szüleire áldást (sic.) kellett adniuk: „Áldás, békesség/ Búzakenyér egészség/ Mönnybe dicsőség!” - majd kezet kellett csókolniuk.

5.

Ó, hajnal, hajnal,
Szép piros hajnal,
Kibe Mária nyugodik,
Tölle várom,
Tölle várom,
Lelkem üdvösségét.

Számba Szentkereszt,
Hátam mögött Szent János,
Elöttem Boldogságos Szűz Mária.
Két vállamon két angyal,
Ez őrizzen, oltalmazzon bennünket.

Ehun gyün a Jézus,
A lelkem megváltó Jézus,
A szállásadó Jézus.
Kész a lélek,
Beteg a test,
Bűnnek által,
Kimúlt óráján.

Ha én mindön nap gyönt embör lehetnék,
Mária kapuja megnyína,
Krisztus Urunk születött, a zsidók mögverték,
Piros vére hullott,
A zangyalok felszedték,
Kehejbe öntöszték.

Térgyig vérbe le van nyomva,
Oda mén Szent Lukács evangyélisa,
Mé sírsz, mé rísz Názáredbéli Jézus zsidók kirája?
Hogyne sírnék, hogyne rínék,
Mikor a zatyám így rendölte.
Két kezembe két vasszög,
Két lábamba egy vasszög.
Menny el Szent Lukács evangyélisa,
Fekete föld színin hírdezs a zimátságomat,
Aki eszt elmongya,
Velem van a Paradicsomba.

(Horvát (szül. Kerepesi) Erzsébet, született: 1924, Jázova, rom. kat., háziasszony, Jázova, 2001)

Megjegyzés: Az apjától tanulta.

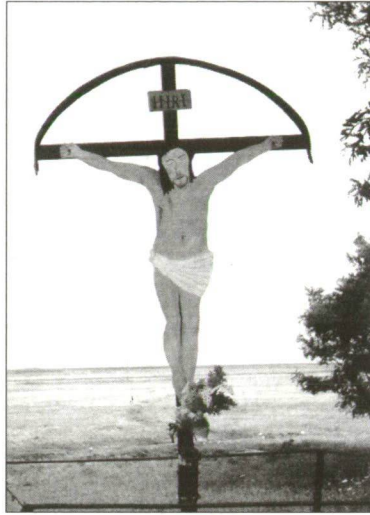
6.

Én lefekszek én ágyamba,
Mint Kisjézus koporsóba.
Három angyal fejem fölött,
Egyik őriz éjfélig,
A másik őrsz hajnalig,
Harmadik őrsz utolsó órámig.
Ammen.

Kakasos szóllanak,
Máriját kijátanak.
Kej fő Márija, kej fő,
Mökfótták Kisjézust.
Körösfára feszítették,
Három szeggē fösözögesték,
Három csöpp vére lecseppent,
Az angyalokka fölszedették.
Krisztus színe elébbe bevitették.
Krisztus mongya, sem szóllok, sem beszélök,
Aki este-röggē emongya, hét halálos büntől mögmenekszik.
Ammen.

(Katona (szül. Kántor) Anna, született: 1920, Jázova, özvegy rom. kat. háziasszony, Jázova, 2001)

Megjegyzés: Édesanyjától tanulta, aki Padérol jött Jázovára. Az egyik zentai hittantanár is felgyűjtette az unokája által.

Út menti kereszt festett bádoggal a falu elején.
(Gleszer Norbert felvétele, Jázova, 2002)

6/a.

Én lēfekszōk ēn āgyamba,
Min Kisjēzus koporsōba.
Hārom angyal fejem fōlōtt,
Egy ōrīz ēfēlig,
Māsik ōrīz hajnalig,
Harmadik ōrīz utolsó ōrāmig.
Ammen.

Kakasok szōllānak,
Mārijāt kijājtanak.
Kēj fō Mārija, kēj fō,
Mōkfokták Kisjēzst.
Kōrōsztfāra feszītōtték,
Hārom szōggē fōszōgeszték,
Hārom csōpp vēr ēcsōppen,
A zangyalokkal fōlszedették,
Krisztus szīne elēbe bevitték,
Krisztus mongya,
Nem szōlok, nem beszēllek,
Aki este-rōggē ēmongya,
Hēt halālos bűntōl mōgmōnekszik.
Ammen.

(Jaksa (szül. Katona) Erzsébet, született: Jázova, 1949, rom. kat. háziasszony, Jázova, 2001)

Megjegyzés: Édesanyjától, Katona (szül. Kántor) Annától /1920/ tanulta. Esténként rendszeresen imádkozza.

7.

Én lefekszem én ágyamba,
Mind Úrjézus koporsóba:
Fejem fölött három angyal,
Egyik őriz,
Másik vigyáz,
A harmadik a lelketem várja.

(Adatközlő: Süli (szül. Horvát) Erzsébet, született: Jázova, 1920, rom. kat. háziasszony, Jázova, 2001)

Megjegyzés: A szüleitől tanulta, akik jázovaiak voltak, lefekvés előtt imafüzér végén szokta mondani.

8.

Én lefekszek én ágyamba,
Mind Úrjézus koporsóba.
Kerűj, kerűj Őrangyalkám,
Kérlek szépen, vigyázz rám.

(Mihók (szül. Kovács) Julianna, született: Jázova, 1952, rom. kat., Jázova, 2003)

9.

Én lefekszek én ágyamba,
Mind Úrjézus koporsóba.
Engem őriz három angyal.
Egyik vigyáz,
Másik hallgat,
Harmadik az én lelketem várja.
Dicsértessék a Jézus Krisztus!"

(Jankó (szül. Zsoldos) Mária Magdolna, született: Jázova, 1935, rom. kat. háziasszony, Jázova, 2003)

Megjegyzés: Szüleitől tanulta, este lefekvéskor szokta imádkozni.

Én lefekszek én ágyamba,
 Lelki-testi koporsómba.
 Három angyal énmellettem.
 Egyik őriz,
 Másik vigyáz,
 Harmadik az én bűnös lelkem várja.

Távozz Sátán énelőlem!
 Énnekem van fejem,
 Fejem Jézus Krisztus,
 Ami képünkben megjelen.
 Kű küszöbje,
 Vas ajtaja,
 Törvény ablakja.
 Négy szögletibe négy angyal,
 Közepibe szent körösztye.

Mária, Mária kēj fő,
 Mer Krisztus Urunkat megfogták,
 Dárdával dárdázták,
 Vasvesszővel vesszőzték,
 Aranygyűrűvel pöcsétőték,
 Három csöpp vér ěcsöppent,
 Az angyalok fősztették,
 Krisztus Urunk elébe vitték,
 Krisztus Urunk aszonta,
 Szent szó, szent beszéd,
 Ezt az imádságot aki elmondje lefektibe-főkěttibe,
 Megüdvözülik Krisztus Urunk a magas keresztfán
 a Kálvária hegyén.

(Lévai (szül. Vice) Franciska, született: Padé, 1933, rom. kat. háziasszony, Jázova, 2003)

Megjegyzés: Jázovai mostohatestvéreitől tanulta, amikor tíz éves korában megözvegyült édesanyja a faluba jött férjhez. Este szokta imádkozni a Hiszekegy, a Miatyánk és az Üdvöz-légy után, mint az imafüzér záró imáját.

11.

Én lefekszek én ágyamba,
Mínd Úrjézus koporsóba.
Fejem fölött három angyal,
Egyik őriz,
Másik vigyáz,
Harmadik a lelkemet várja.

(Süli István, született: Jázova, 1941, rom. kat., Jázova, 2003)

Megjegyzés: A nagyanyjától tanulta a hűgával, esténként imádkozták a Miatyánk, a Hiszek-egy és az Üdvözlégy után. Az esti imafüzér elmaradhatatlan imája a Miatyánk és a fenti imádság volt.

12.

Én lefekszek én ágyamba,
Mint Úrjézus koporsóba.
Három angyal fejem fölött.
Egyik éjfélig,
Másik virattig,
Harmadik halálom óráján.
Ammen.

(Dobróka András, született: Tizsaszentmiklós, 1925, rom. kat. cipész, Tizsaszentmiklós, 2002)

13.

A kakasok megszólaltak,
Máriát kiáltanak,
Kelj föl Márija, Szép Szűz Márija,
Krisztus Urunkat megfogták,
Kű oszlophoz kötötték,
Vas korbáccsal csapkodták,
Egy csöpp vére elcsöppent,
Az angyalok fölszedték,
Lilijomba tették.
Krisztus színe elé vitték.
Krisztus Urunk azt mondta,
Aki eztet este-reggel elmondja,
Hét halálos bűne megbocsájtatik.

(Török (szül. Gombos) Rozália, Született: Tizzaszentmiklós, 1928, rom. kat., Tizzaszentmiklós, 2002)

Megjegyzés: Versecen élő hűgától kapta egy papírra írva, este-reggel elmondja. Hasonló módon kapott két Szent Levél is előkerült az ima kapcsán.

14.

Én lefekszek én ágyamba,
Mint Úrjézus koporsóba.
Kerűj Jézus,
Őrizz angyal,
Serkencs fő Márija,
Én gonosz álmaiba,
Kakasok szólására,
Jézus kiáltására.
Kēj föl, kēj föl Boldogságos Szűz Márija,
Itt van a Szűz Anya.

(Gombos (szül. Pálffy) Ilona, született: Tizzaszentmiklós, 1917, rom. kat. háziasz-szony, Tizzaszentmiklós, 2002)

Megjegyzés: Ritkán imádkozza, inkább három-négy imakönyvből válogat, néha munka közben is elmondja, az édesanyjától tanulta, aki szintén szentmiklósi volt.

ⁱ Az elhangzott imádságokban a köz- és a tájnyelv keveredik. Adatközlőim időnként a szavak köznyelvi írott formáját kísérlík meg kiejteni, a hangtani törvényeket hibának vélve. A szövegek leírásánál egy egyszerűsített lejegyzést követek. Balogh Lajos – Voigt Vilmos 1974.